andere tak van rechtspraak behoort —, waarin alle in de summiere procedure voorlopig besliste vragen van gemeenschapsrecht opnieuw kunnen worden onderzocht en krachtens artikel 177 naar het Hof kunnen worden verwezen.

2. De verdragsbepalingen betreffende het vrije verkeer van werknemers en de uitvoeringsregelingen hiervan kunnen niet worden toegepast op situaties die geen enkel aanknopingspunt hebben met een van de situaties waarvoor het gemeenschapsrecht is geschreven. Hieruit volgt dat het gemeenschapsrecht een Lid-Staat niet verbiedt, aan een familielid in de zin van artikel 10 van verordening nr. 1612/68 van een werknemer die op het grondgebied van de Lid-Staat is tewerkgesteld en nooit van het recht op vrij verkeer binnen de Gemeenschap gebruik heeft gemaakt, de toegang tot of het verblijf op zijn grondgebied te weigeren, wanneer die werknemer de nationaliteit van die Lid-Staat bezit en het familielid de nationaliteit van een derde land.

In de gevoegde zaken 35 en 36/82,

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van de Hoge Raad der Nederlanden, in de aldaar aanhangige korte gedingen tussen

ELESTINA ESSELINA CHRISTINA MORSON

en

1. STAAT DER NEDERLANDEN,
2. HET HOOFD VAN PLAATSELIJKE POLITIE IN DE ZIN VAN DE VREEMDELINGENWET, te Amsterdam,

en tussen

SEWRADJIE JHANJAN

en

STAAT DER NEDERLANDEN,

om een prejudiciële beslissing over de uitlegging van artikel 177, derde alinea, van het Verdrag, alsmede van artikel 10 van verordening nr. 1612/68 van de Raad van 15 oktober 1968 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap (PB L 257 van 1968, blz. 2),

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: J. Mertens de Wilmars, president, A. O'Keeffe en U. Everling, kamerpresidenten, P. Pescatore, Mackenzie Stuart, G. Bosco en T. Koopmans, rechters,

advocaat-generaal: Sir Gordon Slynn
griffier: H. A. Rühl, hoofdadministrateur

het navolgende

ARREST

De feiten

De feiten, het procesverloop en de krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG ingediende opmerkingen kunnen worden samengevat als volgt:

I — De feiten en het procesverloop

1. Verzoeksters in de hoofdgedingen, Morson en Jhanjan, van Surinaamse nationaliteit, vroegen een vergunning aan tot verblijf in Nederland teneinde zich te vestigen bij onderscheidenlijk hun dochter en zoon, van Nederlandse nationaliteit, te wier laste zij komen. Nadat hun aanvragen door de Staatssecretaris van Justitie waren afgewezen, vroegen zij herziening van de afwijzende beschikking.

Ingevolge artikel 32 van de Nederlandse Vreemdelingenwet wordt een last tot uitzetting in het algemeen geschorst door een herzieningsverzoek. De Staatssecre-

taris van Justitie kan echter weigeren aan het verzoek schorsende werking toe te kennen; in dat geval kan een vordering in kort geding worden ingesteld voor de gewone rechter, in casu de president van de Arrondissementsrechtbank. De kortgedingprocedure is geregeld in de artikelen 289-297 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Volgens artikel 292 „(brengen) de beslissingen bij voorraad geen nadeel toe aan de zaak ten principale".

Verzoeksters maakten in casu van deze rechtsgang gebruik en vorderden in kort geding dat aan de Staat der Nederlanden zou worden verboden hen uit te zetten, althans totdat in hoogste ressort op hun herzieningsverzoeken zou zijn beslist en het Hof van Justitie op bepaalde prejudiciële vragen zou hebben geantwoord.

Ter ondersteuning van de vorderingen in kort geding werd aangevoerd dat de weigering van een verblijfsvergunning in strijd was met artikel 10 van verordening nr. 1612/68 van de Raad van 15 oktober 1968 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap (PB L 257 van 1968, blz. 2), en met het discriminatieverbod van artikel 7 van het Verdrag. Ingevolge artikel 10, eerste lid, van de verordening mogen bepaalde familieleden van de werknemer, waaronder bloedverwanten in opgaande lijn die te zijnen laste komen, „zich, ongeacht hun nationaliteit, vestigen met de werknemer die onderdaan is van een Lid-Staat en die op het grondgebied van een andere Lid-Staat is tewerkgesteld".

Nadat de president van de Arrondissementsrechtbank de vorderingen had afgewezen en het bevoegde Gerechtshof deze uitspraken had bekrachtigd, hebben verzoeksters beroep in cassatie ingesteld bij de Hoge Raad, die bij arresten van 15 januari 1982 de behandeling heeft geschorst en het Hof van Justitie heeft verzocht bij wijze van prejudiciële beslissing uitspraak te doen over de volgende, in beide zaken gelijkluidende, vragen:

„1. Is in een procedure in kort geding de Hoge Raad op grond van artikel 177, derde lid, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap verplicht, indien in cassatie een vraag van uitleg als bedoeld in lid 1 van dat artikel wordt opgeworpen, zich tot het Hof van Justitie te wenden ter verkrijging van een prejudiciële beslissing, wanneer men rekening houdt met het feit dat een uitspraak van de Hoge Raad, in kort geding gedaan, een rechter aan wie het geschil daarna in een bodemprocedure zou worden voorgelegd, niet bindt? Indien deze vraag niet in het algemeen ontkennend of bevestigend mocht kunnen worden beantwoord, van welke omstandigheden hangt het dan af, of een zodanige verplichting dient te worden aangenomen?

2. Staat artikel 10 van verordening nr. 1612/68 van de Raad van 15 oktober 1968 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap, al of niet in verband met andere bepalingen van het recht van de Gemeenschap, er aan in de weg dat een Lid-Staat een van de in artikel 10, lid 1, van de verordening genoemde familieleden van een op het grondgebied van de Lid-Staat te werk gestelde werknemer niet toelaat om zich met die werknemer aldaar te vestigen, wanneer de werk-

nemer de nationaliteit van de Staat heeft waar hij werkt, en het betreffende familielid een andere nationaliteit heeft?"

2. De verwijzingsarresten zijn op 21 januari 1982 ter griffie van het Hof ingeschreven.

Bij beschikking van 17 februari 1982 heeft het Hof besloten de onderhavige zaken voor de behandeling en het arrest te voegen.

Krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG zijn schriftelijke opmerkingen ingediend door de Nederlandse regering, vertegenwoordigd door F. Italianer namens de minister van Buitenlandse Zaken; de Britse regering, vertegenwoordigd door J. D. Howes van het Treasury Solicitor's Department; en de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur J. Amphoux als gemachtigde, bijgestaan door F. Herbert, advocaat te Brussel.

Verzoeksters in de hoofdgedingen, Morson en Jhanjan, hebben zich ertoe beperkt te verwijzen naar een artikel van K. J. Mortelmans, getiteld „Omgekeerde discriminatie en het gemeenschapsrecht" (S.E.W. 1979, nr. 10/11, blz. 654), bij de inhoud waarvan zij zich verklaren aan te sluiten.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en de advocaat-generaal gehoord, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

II — Schriftelijke opmerkingen

De eerste vraag

1. De *Nederlandse* en de *Britse* regering zijn van mening dat de eerste vraag ontkennend dient te worden beantwoord. Zij wijzen daarbij op het arrest van het Hof van 24 mei 1977 (Hoffmann-La Roche t. Centrafarm, 107/76, Jurispr. 1977, blz. 957), waarin voor recht is verklaard:

„Artikel 177, derde alinea, EEG-Verdrag moet aldus worden uitgelegd, dat een nationale rechterlijke instantie niet gehouden is het Hof van Justitie een vraag betreffende uitlegging of geldigheid in de zin van dat artikel te stellen wanneer deze wordt opgeworpen in een summiere procedure ter verkrijging van een ‚einstweilige Verfügung', zelfs wanneer van de in die procedure te nemen beslissing geen beroep openstaat, mits elk der partijen een geding ten gronde aanhangig kan maken of aanhangigmaking daarvan kan verlangen, waarin de in de summiere procedure voorlopig besliste vraag opnieuw kan worden onderzocht en krachtens artikel 177 naar het Hof kan worden verwezen."

De *Nederlandse regering* zet uiteen, dat voor de vraag of de Staatssecretaris de aanvraag om een verblijfsvergunning had mogen weigeren, uiteindelijk de Raad van State de bevoegde rechter is, doch dat tegen de weigering om aan het herzieningsverzoek schorsende werking toe te kennen, een vordering in kort geding kan worden ingesteld bij de gewone rechter. Het kort geding is een korte informele procedure. Zijn voornaamste kenmerk is dat de beslissing van de rechter in kort geding een voorziening bij voorraad of voorlopige maatregel is; het kort geding is dus niet gericht op een definitieve beslissing van een rechtsstrijd.

De kort-gedingrechter pleegt in zijn beoordeling mede te betrekken de kans van slagen van het beroep in het bodemgeschil. Een procedure in kort geding tegen een weigering tot het verlenen van schorsende werking aan een herzieningsverzoek of aan een beroep op de Raad van State, hangt ten nauwste samen met de uitkomst van de tegelijkertijd lopende procedure in het geding tegen de beschikking tot weigering van de verblijfsvergunning. Ofschoon beide procedures formeel te onderscheiden zijn, bestaat daartussen derhalve een zo nauwe materiële verknochtheid, dat voor wat betreft de uitlegging van het van toepassing zijnde gemeenschapsrecht, redelijkerwijs moet worden aangenomen dat het om één rechtsgang gaat.

Inzonderheid kunnen de in de summiere procedure besliste vragen van gemeenschapsrecht in de bodemprocedure opnieuw worden onderzocht en krachtens artikel 177, derde alinea, naar het Hof worden verwezen. In die procedure is de Raad van State gehouden een prejudiciële vraag voor te leggen indien twijfel rijst over de uitlegging van een bepaling van gemeenschapsrecht.

Concluderend is de Nederlandse regering van oordeel, dat in de onderhavige zaken de in hoogste instantie oordelende kort-gedingrechter niet verwijzingsplichtig is, omdat de vragen betreffende de uitlegging van het gemeenschapsrecht steeds ook in de bodemprocedure zullen opkomen.

2. De *Commissie* meent dat in het licht van het arrest Hoffm .1-La Roche t. Centrafarm de eerste vraag genuanceerd dient te worden beantwoord. In die zaak achtte het Hof beslissend of „elke in de summiere procedure voorlopig besliste rechtsvraag in een gewone procedure ten gronde aan een hernieuwd onderzoek kan worden onderworpen, ongeacht of deze procedure steeds, dan wel alleen op verlangen van de in het ongelijk gestelde partij moet worden ingeleid" (r.o. 5).

Dienaangaande betoogt de Commissie dat de Nederlandse Vreemdelingenwet voorziet in twee rechtsmiddelen tegen de weigering van een verblijfsvergunning, namelijk een verzoek om herziening en een beroep op de administratieve rechter. In casu is van het eerste rechtsmiddel gebruik gemaakt.

De Commissie stelt nader omtrent dit rechtsmiddel, dat bij afwijzing van een verzoek om herziening ingevolge de Vreemdelingenwet beroep op de Raad van State openstaat, met dien verstande evenwel dat indien de afwijzende beschikking is gegeven in overeenstemming met het advies van de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken, de vreemdeling — niet zijnde een begunstigd EEG-onderdaan — op de dag van de beschikking sedert één jaar hoofdverblijf in Nederland moet hebben. Is zulks niet het geval dan staat geen beroep open. In de onderhavige zaken is voldaan aan de voorwaarden voor beroep op de Raad van State.

Een verwijzingsplicht bestaat echter wel indien de belanghebbende geen begunstigd EEG-onderdaan is en geen beroep bij de Raad van State kan instellen. Zulks is eveneens het geval indien het kort geding betrekking heeft op een recht dat de belanghebbende aan het gemeenschapsrecht ontleent en dat door een afwijzing van de vordering in kort geding onherstelbaar zou worden aange-

tast. Dit zou bijvoorbeeld het geval zijn, indien door de onmiddellijke tenuitvoerlegging van een uitzettingsmaatregel geen gebruik kan worden gemaakt van het recht tot instellen van het beroep, voorzien bij de artikelen 8 en 9 van richtlijn nr. 64/221 van de Raad van 25 februari 1964 voor de coördinatie van de voor vreemdelingen geldende bijzondere maatregelen ten aanzien van verplaatsing en verblijf, die gerechtvaardigd zijn uit hoofde van de openbare orde, de openbare veiligheid en de volksgezondheid (PB van 1964, blz. 850).

Concluderend geeft de Commissie in overweging, de eerste vraag te beantwoorden als volgt:

„Artikel 177, derde alinea, EEG-Verdrag moet aldus worden uitgelegd, dat een nationale rechterlijke instantie waarvan de beslissingen volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hoger beroep, niettemin niet gehouden is het Hof van Justitie een vraag betreffende uitlegging of geldigheid in de zin van dat artikel te stellen wanneer deze vraag wordt opgeworpen in een procedure in kort geding, mits vaststaat dat elk der partijen een geding ten gronde aanhangig kan maken of aanhangigmaking daarvan kan verlangen, waarin de in de summiere procedure voorlopig besliste vraag opnieuw kan worden onderzocht en krachtens artikel 177 naar het Hof kan worden verwezen."

De tweede vraag

1. De *Nederlandse* en de *Britse* regering betogen dat het gemeenschapsrecht in omstandigheden als de onderhavige geen enkel recht van toegang tot of verblijf op het Nederlands grondgebied verleent.

Volgens de *Nederlandse regering* staat artikel 48 van het Verdrag niet eraan in de weg, dat de nationale wettelijke regelingen betreffende de toelating en het verblijf van vreemdelingen onderlinge disparitеiten laten zien. Deze moeten bij richtlijn of verordening op basis van artikel 100 en eventueel van artikel 235 van het Verdrag worden geëlimineerd. Zolang harmonisatiemaatregelen niet zijn getroffen, zijn de Lid-Staten in beginsel vrij bij de inrichting van hun vreemdelingenrecht, behoudens de volgende uitzonderingen:

Voor onderdanen van Lid-Staten die zich als werknemer binnen de Gemeenschap verplaatsen teneinde gebruik te maken van de hun toekomende rechten om elders in de Gemeenschap economische activiteiten de verrichten, gelden aparte communautaire voorschriften die prevaleren boven de algemene nationale voorschriften voor vreemdelingen. De werkingssfeer van de communautaire voorschriften is evenwel beperkt tot onderdanen van de Lid-Staten, die arbeid in dienstbetrekking verrichten dan wel als zelfstandige een beroep uitoefenen en die zich te dien einde van de ene naar de andere Lid-Staat verplaatsen. Zolang er geen sprake is van intracommunautaire grensoverschrijding, gelden de nationale voorschriften betreffende de toelating en het verblijf van vreemdelingen onverkort. In zoverre kunnen de mogelijke verschillen in rechtspositie tussen de onderdanen van de verschillende Lid-Staten niet als een discriminatie of „omgekeerde" discriminatie worden aangemerkt.

De Nederlandse regering stelt voorts, dat artikel 10 van verordening nr. 1612/68 slechts doelt op de vestiging in een andere Lid-Staat dan die waarvan de werknemer onderdaan is. De gunstiger rechtspositie van onderdanen van andere Lid-Staten is een gevolg van het feit dat zij zich binnen de Gemeenschap van de ene naar de andere Lid-Staat hebben ver-

plaatst. Het ontbreken van een dergelijke verplaatsing onderscheidt de onderhavige zaken van de zaak-Knoors (arrest van 7 februari 1979, zaak 115/78, Jurispr. 1979, blz. 399) en de zaak-Broekmeulen (arrest van 6 oktober 1981, zaak 246/80, Jurispr. 1981, blz. 2311), waarin het ging om EEG-onderdanen die wel voldeden aan de voorwaarden voor de toepasselijkheid van het gemeenschapsrecht.

De *Britse regering* wijst erop, dat de bepalingen van de artikelen 48 en volgende van het Verdrag en de ter uitvoering daarvan vastgestelde regeling uitsluitend beogen de mobiliteit van werknemers tussen de Lid-Staten van de Gemeenschap te stimuleren en te vergemakkelijken. Verordening nr. 1612/68 in het bijzonder heeft ten doel te verzekeren, dat degenen gebruik hebben gemaakt van het recht arbeid in loondienst op het grondgebied van een andere Lid-Staat te aanvaarden, in dezelfde positie komen te verkeren als de onderdanen van de Lid-Staten waarin zij zijn gevestigd. Dit volgt met name uit artikel 10 van die verordening, dat bepaalde familieleden van de werknemer het recht geeft zich te vestigen „met de werknemer die onderdaan is van een Lid-Staat en die op het grondgebied van een andere Lid-Staat is tewerkgesteld".

Het uitgangspunt van deze regeling is, dat de werknemer van het recht om zich vrij te verplaatsen, geen gebruik zal maken indien hij zijn familie niet kan laten overkomen. Wanneer een werknemer in zijn eigen land blijft, valt dit buiten de sfeer van het gemeenschapsrecht.

De Britse regering vervolgt, dat artikel 7 van het Verdrag in casu niet relevant is, omdat het onderwerp van geschil in de onderhavige zaken niet onder de werkingssfeer van het Verdrag valt. In elk geval kan de situatie van een in Nederland werkzaam Nederlands onderdaan niet op één lijn worden gesteld met die van een onderdaan van een Lid-Staat, die van het hem bij het Verdrag toegekende recht van vrij verkeer gebruik heeft gemaakt. Om dezelfde reden kunnen verzoeksters zich niet op het arrest van het Hof in de zaak-Knoors beroepen. Die zaak moet, anders dan de onderhavige, in samenhang met het vrije verkeer en de vrije vestiging worden gezien.

2. De *Commissie* gaat in de eerste plaats in op het vraagstuk van de „omgekeerde" discriminatie. De rechtspraak van het Hof terzake berust op de volgende beginselen:

a) Het voor het gemeenschapsrecht fundamenteel geachte vrij verkeer van personen kan niet ten volle verwezenlijkt worden indien de Lid-Staat de toepasselijkheid van de bepalingen van het gemeenschapsrecht zou kunnen onthouden aan die onderdanen die gebruik hebben gemaakt van de bestaande mogelijkheden op het gebied van het vrije verkeer.

b) Een Lid-Staat kan er evenwel een gerechtvaardigd belang bij hebben te verhinderen, dat door zijn onderdanen wordt gepoogd hiervan misbruik te maken om te trachten zich te onttrekken aan de werkingssfeer van de nationale wetgeving.

c) Het bestaan en de omvang van een mogelijke discriminatie zal slechts kunnen worden vastgesteld binnen het toepassingsgebied van de specifieke verdragsartikelen in de mate dat zij het algemene verbod van artikel 7 EEG-Verdrag concretiseren.

d) De gemeenschapsbepalingen zijn echter niet van toepassing op zuiver interne aangelegenheden van een Lid-Staat, die geen enkel aanknopingspunt hebben met aangelegenheden die wel door het gemeenschapsrecht worden geregeld.

Op basis van de bovengenoemde beginselen is de Commissie van mening dat artikel 10, lid 1, van verordening nr. 1612/68 zowel voor werknemers die onderdaan zijn van een andere Lid-Staat, als voor eigen onderdanen van de betrokken Lid-Staat moet gelden. Een Lid-Staat kan dus niet weigeren familieleden van een op het grondgebied van die Lid-Staat tewerkgestelde werknemer toe te laten om zich met die werknemer aldaar te vestigen, ook al heeft de werknemer de nationaliteit van de Staat waar hij werkt, en heeft het betrokken familielid een andere nationaliteit.

Deze stelling dient echter verfijnd te worden, in die zin dat het discriminatieverbod enkel geldt binnen de materiële en personele werkingssfeer van het beginsel van het vrij personenverkeer, zoals gedefinieerd in artikel 48 van het Verdrag. Die bepaling doelt enkel op werknemers die zich in verband met hun beroep van de ene Lid-Staat naar de andere begeven. Het op de „migratie" van de werknemer berustende onderscheid kan wel tot een distorsie leiden voor zover een in een andere Lid-Staat werkzaam Nederlands onderdaan zijn familie kan laten overkomen en met hen naar Nederland kan teruggaan om er tewerkstelling te zoeken of een beroep uit te oefenen. De daaruit voortvloeiende problemen kunnen echter slechts worden opgelost binnen het kader van een veralgemeend verblijfsrecht, verbonden aan de hoedanigheid van EEG-onderdaan.

Concluderend geeft de Commissie in overweging, de tweede vraag te beantwoorden als volgt:

„Artikel 10, lid 1, van verordening nr. 1612/68 verbiedt dat een Lid-Staat de in deze bepaling vermelde familieleden van een werknemer die onderdaan is van een Lid-Staat, waaronder begrepen de betrokken Lid-Staat, niet zou toelaten om zich met die werknemer onder de aldaar vermelde voorwaarden te vestigen.

Evenwel is deze bepaling niet van toepassing op zuiver interne aangelegenheden, bijvoorbeeld wanneer de betrokken werknemer zijn volledige professionele carrière in de betrokken Lid-Staat heeft volbracht".

III — Mondelinge behandeling

Ter terechtzitting van 15 september 1982 zijn mondelinge opmerkingen gemaakt en vragen van het Hof beantwoord door Morson en Jhanjan, vertegenwoordigd door B. R. Angad-Gaur, advocaat te 's-Gravenhage; de Nederlandse regering, vertegenwoordigd door J. W. de Zwaan als gemachtigde, bijgestaan door L. A. Geelhoed als deskundige; en de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door J. Amphoux als gemachtigde, bijgestaan door F. Herbert, advocaat te Brussel.

De advocaat-generaal heeft ter terechtzitting van 6 oktober 1982 conclusie genomen.

In rechte

1 Bij twee arresten van 15 januari 1982, ingekomen bij het Hof op 21 januari 1982, heeft de Hoge Raad der Nederlanden krachtens artikel 177 EEG-Verdrag twee, in beide gevoegde zaken gelijkluidende, prejudiciële vragen gesteld over de uitlegging van artikel 177, derde alinea, EEG-Verdrag en van artikel 10 van verordening nr. 1612/68 van de Raad van 15 oktober 1968 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap (PB L 257 van 1968, blz. 2).

2 De verzoeksters in de hoofdgedingen, Morson en Jhanjan, die de Surinaamse nationaliteit bezitten, hebben een vergunning tot verblijf in Nederland aangevraagd om zich bij hun dochter respectievelijk zoon te vestigen, die de Nederlandse nationaliteit bezitten en te wier laste zij komen. Blijkens het dossier zijn laatstgenoemden in Nederland in loondienst werkzaam. Zij hebben echter nooit in een andere Lid-Staat in loondienst gewerkt. Nadat hun aanvragen door de Staatssecretaris van Justitie waren afgewezen, verzochten Morson en Jhanjan om herziening bij de Staatssecretaris van Justitie.

3 Ingevolge de Nederlandse Vreemdelingenwet wordt een last tot uitzetting in de regel door een dergelijk herzieningsverzoek geschorst. De Staatssecretaris van Justitie kan echter weigeren het verzoek schorsende werking te verlenen; in dat geval kan een vordering in kort geding worden ingesteld voor de gewone rechter. Deze procedure in kort geding wordt geregeld door de artikelen 289-297 van het Wetboek van Burgelijke Rechtsvordering. Artikel 292 van dit Wetboek bepaalt dat „de beslissingen bij voorraad ... geen nadeel toebrengen aan de zaak ten principale".

4 In casu vorderden verzoeksters in kort geding, dat aan de Staat der Nederlanden zou worden verboden hen uit te zetten, althans zolang niet in hoogste ressort op hun herzieningsverzoek zou zijn beslist. Zij deden hiertoe een beroep op artikel 10, lid 1, van verordening nr. 1612/68, volgens hetwelk bepaalde familieleden van een werknemer die onderdaan is van een Lid-Staat en die op het grondgebied van een andere Lid-Staat is tewerkgesteld, waaronder bloedverwanten in opgaande lijn die te zijnen laste komen, het recht

hebben zich met die werknemer aldaar te vestigen. Verzoeksters beriepen zich eveneens op het in de artikelen 7 en 48 EEG-Verdrag neergelegde discriminatieverbod.

5 Van mening dat zijn beslissing afhangt van de uitlegging van bepalingen van gemeenschapsrecht, heeft de Hoge Raad, waarbij de kort gedingen in cassatie aanhangig waren gemaakt, de volgende prejudiciële vragen gesteld:

„1. Is in een procedure in kort geding de Hoge Raad op grond van artikel 177, derde lid, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap verplicht, indien in cassatie een vraag van uitleg als bedoeld in lid 1 van dat artikel wordt opgeworpen, zich tot het Hof van Justitie te wenden ter verkrijging van een prejudiciële beslissing, wanneer men rekening houdt met het feit dat een uitspraak van de Hoge Raad, in kort geding gedaan, een rechter aan wie het geschil daarna in een bodemprocedure zou worden voorgelegd, niet bindt? Indien deze vraag niet in het algemeen ontkennend of bevestigend mocht kunnen worden beantwoord, van welke omstandigheden hangt het dan af, of een zodanige verplichting dient te worden aangenomen?

2. Staat artikel 10 van verordening nr. 1612/68 van de Raad van 15 oktober 1968 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap, al of niet in verband met andere bepalingen van het recht van de Gemeenschap, er aan in de weg dat een Lid-Staat één van de in artikel 10, lid 1, van de verordening genoemde familieleden van een op het grondgebied van die Lid-Staat te werk gestelde werknemer niet toelaat om zich met die werknemer aldaar te vestigen, wanneer de werknemer de nationaliteit van de Staat heeft waar hij werkt, en het betreffende familielid een andere nationaliteit heeft?"

De eerste vraag

6 Met de eerste vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen of artikel 177, derde alinea, in die zin moet worden uitgelegd, dat een nationale rechterlijke instantie waarvan de beslissingen volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hoger beroep, gehouden is een vraag van uitlegging als bedoeld in de eerste alinea van dat artikel aan het Hof voor te leggen wanneer deze vraag wordt opgeworpen in een procedure in kort geding en de

uitspraak hierin een rechter aan wie het geschil daarna in een bodemprocedure zou worden voorgelegd — ook wanneer deze tot een andere tak van rechtspraak behoort — niet bindt.

7 Ingevolge artikel 177, tweede alinea, kan een rechterlijke instantie van een Lid-Staat, voor wie een vraag over uitlegging of geldigheid in de zin van de eerste alinea van dat artikel wordt opgeworpen, het Hof verzoeken, bij wijze van prejudiciële beslissing over deze vraag een uitspraak te doen, indien zij een beslissing op dit punt noodzakelijk acht voor het wijzen van haar vonnis. Wordt een dergelijke vraag evenwel opgeworpen voor een nationale rechterlijke instantie waarvan de beslissingen volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hoger beroep, dan is deze instantie ingevolge artikel 177, derde alinea, gehouden zich tot het Hof van Justitie te wenden.

8 Zoals het Hof reeds overwoog in zijn arrest van 24 mei 1977 (zaak 107/76, Hoffmann-La Roche, Jurispr. 1977, blz. 957), heeft artikel 177 tot doel een eenvormige uitlegging en toepassing van het gemeenschapsrecht in alle Lid-Staten te verzekeren. In dit verband strekt artikel 177, derde alinea, er inzonderheid toe te voorkomen dat zich in een Lid-Staat een nationale rechtspraak ontwikkelt die niet met de normen van het gemeenschapsrecht in overeenstemming is. In summiere en spoedeisende procedures van het onderhavige type wordt aan de uit die doelstellingen voortvloeiende eisen voldaan wanneer elke in de summiere procedure voorlopig besliste vraag van gemeenschapsrecht in een gewone procedure ten gronde aan een hernieuwd onderzoek kan worden onderworpen, ongeacht of deze procedure steeds dan wel alleen op verlangen van de in het ongelijk gestelde partij moet worden ingeleid.

9 De bijzondere doelstelling van artikel 177, derde alinea, is dan ook gewaarborgd wanneer de verplichting om prejudiciële vragen aan het Hof voor te leggen in het geding ten gronde tot gelding komt; dit is ook het geval wanneer dit geding dient voor rechters die tot een andere tak van rechtspraak behoren dan de rechter in kort geding, mits alsdan de mogelijkheid bestaat de opgeworpen vragen van gemeenschapsrecht krachtens artikel 177 aan het Hof voor te leggen.

10 Op de eerste vraag van de Hoge Raad moet dan ook worden geantwoord, dat artikel 177, derde alinea, EEG-Verdrag aldus moet worden uitgelegd,

dat een nationale rechterlijke instantie waarvan de beslissingen volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hoger beroep, niet gehouden is het Hof van Justitie een vraag van uitlegging als bedoeld in de eerste alinea van dat artikel, te stellen, wanneer deze vraag wordt opgeworpen in een procedure in kort geding en de uitspraak hierin een rechter aan wie het geschil daarna in een bodemprocedure zou worden voorgelegd, niet bindt, mits elk der partijen een geding ten gronde aanhangig kan maken of aanhangigmaking daarvan kan verlangen — ook bij een rechter die tot een andere tak van rechtspraak behoort —, waarin alle in de summiere procedure voorlopig besliste vragen van gemeenschapsrecht opnieuw kunnen worden onderzocht en krachtens artikel 177 naar het Hof kunnen worden verwezen.

De tweede vraag

11 De tweede vraag komt in wezen hierop neer, of, en zo ja onder welke omstandigheden, het gemeenschapsrecht een Lid-Staat verbiedt, een in artikel 10 van verordening nr. 1612/68 bedoeld familielid van een op het grondgebied van die Lid-Staat tewerkgestelde werknemer, de toegang tot of het verblijf op dat grondgebied te weigeren, wanneer deze werknemer de nationaliteit van die Lid-Staat bezit en het betrokken familielid de nationaliteit van een derde land.

12 Ingevolge artikel 48 EEG-Verdrag houdt het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap de afschaffing in van elke discriminatie op grond van nationaliteit tussen de werknemers der Lid-Staten. Luidens artikel 10 van verordening nr. 1612/68 van de Raad van 15 oktober 1968 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap, mogen bepaalde, in dat artikel genoemde familieleden van de werknemer, waaronder de bloedverwanten in opgaande lijn die te zijnen laste komen, zich „met de werknemer die onderdaan is van een Lid-Staat en die op het grondgebied van een andere Lid-Staat is tewerkgesteld ... vestigen, ongeacht hun nationaliteit".

13 Nu familieleden ten laste van een werknemer die onderdaan is van de Lid-Staat op het grondgebied waarvan hij is tewerkgesteld, niet onder de termen van deze bepaling vallen, hangt het antwoord op de prejudiciële vraag af van

de vraag of uit de context van de regeling en uit haar plaats binnen het gehele stelsel van het gemeenschapsrecht voor hen een recht van toegang en verblijf kan worden afgeleid.

14 Verzoeksters in het hoofdgeding beroepen zich in dit verband op het verbod van discriminatie op grond van nationaliteit, dat in artikel 7 EEG-Verdrag algemeen is geformuleerd en waarvan artikel 48 EEG-Verdrag een bijzondere uitwerking vormt.

15 Het is echter duidelijk, dat op deze bepalingen enkel een beroep kan worden gedaan voor zover de betrokken situatie door het gemeenschapsrecht, hetgeen hier wil zeggen de bepalingen inzake het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap, wordt beheerst. Dit volgt niet alleen uit de bewoordingen van deze artikelen, maar strookt bovendien met hun doel, namelijk bij te dragen tot de opheffing van alle belemmeringen voor de totstandbrenging van een gemeenschappelijke markt waarbinnen onderdanen van de Lid-Staten zich ter uitoefening van hun economische activiteiten vrij op het grondgebied van de Lid-Staten kunnen verplaatsen.

16 Hieruit volgt, dat de verdragsbepalingen betreffende het vrije verkeer van werknemers en de uitvoeringsregeling hiervan niet kunnen worden toegepast op situaties die geen enkel aanknopingspunt hebben met een van de situaties waarvoor het gemeenschapsrecht is geschreven.

17 Dit geldt zeker voor het geval van werknemers die nooit gebruik hebben gemaakt van het recht van vrij verkeer binnen de Gemeenschap.

18 Op de tweede vraag van de Hoge Raad moet dus worden geantwoord, dat het gemeenschapsrecht een Lid-Staat niet verbiedt, aan een familielid — in de zin van artikel 10 van verordening nr. 1612/68 van de Raad van 15 oktober 1968 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap — van een werknemer die op het grondgebied van die Lid-Staat is tewerkgesteld en nooit van het recht op vrij verkeer binnen de Gemeenschap gebruik

heeft gemaakt, de toegang tot of het verblijf op zijn grondgebied te weigeren, wanneer die werknemer de nationaliteit van die Lid-Staat bezit en het familielid de nationaliteit van een derde land.

Kosten

19 De kosten door de Nederlandse en Britse regering en door de Commissie wegens indiening hunner opmerkingen bij het Hof gemaakt, kunnen niet voor vergoeding in aanmerking komen. Ten aanzien van de partijen in de hoofdgedingen is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen.

HET HOF VAN JUSTITIE,

uitspraak doende op de door de Hoge Raad der Nederlanden bij arresten van 15 januari 1982 gestelde vragen, verklaart voor recht:

1. **Artikel 177, derde alinea, EEG-Verdrag moet aldus worden uitgelegd, dat een nationale rechterlijke instantie waarvan de beslissingen volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hoger beroep, niet gehouden is het Hof van Justitie een vraag van uitlegging als bedoeld in de eerste alinea van dat artikel, te stellen wanneer deze vraag wordt opgeworpen in een procedure in kort geding en de uitspraak hierin een rechter aan wie het geschil daarna in een bodemprocedure zou worden voorgelegd, niet bindt, mits elk der partijen een geding ten gronde aanhangig kan maken of aanhangigmaking daarvan kan verlangen — ook bij een rechter die tot een andere tak van rechtspraak behoort —, waarin alle in de summiere procedure voorlopig besliste vragen van gemeenschapsrecht opnieuw kunnen worden onderzocht en krachtens artikel 177 naar het Hof kunnen worden verwezen.**

2. Het gemeenschapsrecht verbiedt een Lid-Staat niet, aan een familielid — in de zin van artikel 10 van verordening nr. 1612/68 van de Raad van 15 oktober 1968 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap — van een werknemer die op het grondgebied van die Lid-Staat is tewerkgesteld en nooit van het recht op vrij verkeer binnen de Gemeenschap gebruik heeft gemaakt, de toegang tot of het verblijf op zijn grondgebied te weigeren, wanneer die werknemer de nationaliteit van die Lid-Staat bezit en het familielid de nationaliteit van een derde land.

Mertens de Wilmars O'Keeffe Everling

Pescatore Mackenzie Stuart Bosco Koopmans

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 27 oktober 1982.

De griffier
voor deze
H. A. Rühl
Hoofdadministrateur

De president
J. Mertens de Wilmars

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL SIR GORDON SLYNN VAN 6 OKTOBER 1982 [1]

Mijnheer de President,
mijne heren Rechters,

In twee bij de Hoge Raad der Nederlanden aanhangige zaken heeft dat college het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag de volgende vragen voorgelegd:

„1. Is in een procedure in kort geding de Hoge Raad op grond van artikel 177, derde lid, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap verplicht, indien in cassatie een vraag van uitleg als bedoeld in lid 1 van dat artikel wordt opgeworpen, zich tot het Hof

1 — Vertaald uit het Engels.